

Nieuws uit het Stadsarchief

Het Stadsarchief heeft met ingang van juni 2002 drie **nieuwe medewerkers**: Adrie Luijsterburg is in dienst getreden als documentair informatie beheerder en Ernest Verhees en Suzan Merx als medewerkers studiezaal. De twee laatstgenoemden zullen bezoekers van het Stadsarchief dan ook regelmatig achter de balie en in de studiezaal aantreffen.

Er is veel vraag naar de eerder dit jaar door het Stadsarchief gepresenteerde **cd-rom met de Bossche kroniek 'van Sint-Geertrui'** uit de periode van ca. 1140-1699. De uitgave is ook in de pers positief ontvangen en is een gezamenlijk project van het Bossche Stadsarchief en de abdij van Berne te Heeswijk. De cd-rom met de volledige tekst van de kroniek is nog steeds voor € 12,50 (excl. verzendkosten) verkrijgbaar bij het Stadsarchief, telefoon (073) 615 52 75 of via: stadsarchief@s-hertogenbosch.nl. In april van dit jaar heeft het Stadsarchief

zijn **vitrites heringericht**. Naast de vele Bossche boeken, zijn hier nu ook te koop:

- exclusieve prenten (meerkleuren koperdiepdrukken vervaardigd t.g.v. het 750-jarig bestaan van de stad in 1935)
- een reproductie van een pentekening van de Sint-Jan uit 1777
- idem van een stadsplattegrond uit 1590
- enige ansichtkaarten
- een dubbelelpee van het Internationaal Vocalisten Concours te 's-Hertogenbosch, 1978
- een bouwplaat van het eerste Bossche station
- en natuurlijk nummers van dit tijdschrift (ook van de voorganger, het blad 's-Hertogenbosch, zijn veel afleveringen nog verkrijgbaar).

Een leuk idee voor een bijzonder cadeau?

Stadsarchief biedt prenten te koop aan!
(Foto: Albert Schreurs)

Overigens zijn de producten ook te bestellen via www.stadsarchief.nl

Met ingang van begin juni is de **nieuwe website** van de gemeente 's-Hertogenbosch op het wereldwijde web opengesteld. Ook de website van het Stadsarchief, die gewoon via www.stadsarchief.nl te bereiken blijft, maakt hiervan onderdeel uit. De opbouw van deze site is vereenvoudigd om virtuele bezoekers nog beter van dienst te kunnen zijn.

Veel gegevens uit de **doopregisters van vóór 1811** zijn in het Stadsarchief toegankelijk via computers in de studiezaal. Onlangs is het bestand flink uitgebreid met de door vrijwilligers van het Stadsarchief ingevoerde gegevens. Tevens is een meer gebruiksvriendelijk zoekstelsel geplaatst. Over enige tijd zullen deze gegevens ook via onze website www.stadsarchief.nl beschikbaar gesteld worden.

'Studiemiddag' in het vroegere Stadsarchief in de Oude Griffie Achter het Stadhuis, 1976.

In het bestand 'Dopen 's-Hertogenbosch' zijn thans de volgende dopen opgenomen:

Rooms-katholiek

's-Hertogenbosch:

Sint-Jan 1653-1654, 1656-1734

Sint-Pieter 1646-1666, 1669-1734

Sint-Catrien 1630-1643, 1653-1734 (tot 1668 gedeeltelijk), 1763-1810

Sint-Jan-St.-Pieter-St.-Catrien 1735-1763

Sint-Jan-St.-Pieter 1763-1810

Sint.-Jacob 1665-1810

Engelen 1686-1797

Orthen 1693-1810

Nederlands hervormd

Grote Kerk 1687-1810

Forten 1648-1718, 1721-1732

Luthers

Lutherse Kerk 1687-1810

Waaals Gereformeerd

Waaalse Kerk 1728-1810

De gegevens in de database van de **Burgerlijke Stand** van 1811-1932 worden nog dagelijks gecontroleerd en waar nodig verbeterd. Ook is via de computer beschikbaar gekomen een index op het **bevolkingsregister** van 1822. Al eerder was die van 1830 gereed gekomen.

Op de studiezaal van het archief zijn sinds kort ook microfiches beschikbaar gekomen van het **Obituarium van de Sint-Janskerk over de periode 1280-1425** waarin de jaargetijden voor gestorvenen zijn opgetekend. Het verfilmingsproject van de **kranten die tussen 1850 en 2000** in deze stad verschenen, is nu

afgerond, in die zin dat de meest gebruikte kranten op microfiche te raadplegen zijn.

Onlangs zijn door het Stadsarchief verworven:

- Aanvulling op het archief van het Woonwagenschap, ca. 1990-2000, ca. 1 m.
- Aanvulling op archief Sociëteit Amicitia en Zwarte Arend, 1997-2001, 0.15 m.
- Fotocollectie M. van Engelen, tweede helft 20^e eeuw, 1 m.
- Aanvulling archief Stadsgewest: Engelermeer, 1978-1997, 5 m.
- Aanvulling collectie Tweede Wereldoorlog, 0.05 m.
- Programma's e.d. van de Nederlandse Vereniging voor de Volkszang, afd. 's-Hertogenbosch, 1973-2002, 0.05 m.
- Fotocollectie Pastor Verdonk van de Sint-Jacobskerk te 's-Hertogenbosch, ca. 1960-1990, 0.3 m.
- Aanvulling fotocollectie Stadsarchief: foto's fort Crèvecoeur, 1987; foto's ontwikkeling en aanleg Sportiom; foto's restauratie Binnendieze.

Jac. Biemans

Woensdag 13 november 2002: Studiemiddag 'Werk in uitvoering'

Werk in uitvoering

Ieder jaar organiseert het Stadsarchief een thematische studiemiddag voor belangstellenden. In de afgelopen jaren kwamen hierbij thema's als *Vreemdelingen in de stad*, *Milieu*, *Wooncultuur in 's-Hertogenbosch* en *De schilderkunst van Jeroen Bosch* uitgebreid aan de orde. De traditie van deze studiemiddagen wordt dit jaar voortgezet. De keuze viel op het thema 'werk in uitvoering'.

Naar het Stadsarchief komen veel mensen: genealogen voor hun stamboom, scholieren vragen informatie voor een scriptie, werkstuk of spreekbeurt. Naast deze vele meestal incidentele bezoekers zijn er al dan niet professionele onderzoekers die zeer vertrouwd zijn met het Bossche Stadsarchief. Ze komen vrijwel elke dag of iedere week en stellen de archivaris, maar meer nog zichzelf, ingewikkelder vragen. Deze onderzoekers werken vaak aan een publicatie: een proefschrift, een boek of een onderzoeksrapport. Van één onderwerp willen ze 'alles' weten.

Op woensdag 13 november zal een aantal van deze onderzoekers voor het eerst aan het woord komen: hun werk is in uitvoering. Welke bronnen uit het Stadsarchief gebruiken ze? Hoe weten ze die bronnen te vinden

en welke informatie halen ze daaruit? Waarom zijn ze vaak zo'n lange periode in het Stadsarchief te vinden? En bovenal: wat boeit hen zo? Kortom: een kijkje achter de schermen bij enkele van onze vaste bezoekers.

Programma

De studiemiddag vindt plaats op woensdag 13 november 2002 vanaf 13.00 uur in de collegezaal van het Stadsarchief, Bloemenkamp 50. Tegen 17.00 uur wordt de middag beëindigd met een glas. Achtereenvolgens zullen spreken (onder voorbehoud):

• René Beem

over *Middeleeuwse bronnen die meer vertellen over de Schapenmarkt*. De cursussen Boschlogie voerden hem naar het Stadsarchief en naar zijn onderzoeksobject, de Schapenmarkt in de Middeleeuwen.

• Geertrui Van Synghel

over *Oorkonden, perkament en zegels*. Geertrui Van Synghel is werkzaam bij het Instituut voor Nederlandse Geschiedenis (ING) in Den Haag en bereidt een proefschrift voor over de middeleeuwse stadssecretarie van 's-Hertogenbosch.

• Wilton Desmense

over *Laatmiddeleeuwse kronieken en een auteur uit de vorige eeuw*. Desmense is leraar Oude Talen aan het Stedelijk Gymnasium en geboeid door ego-documenten. Hij publiceerde eerder over de Latijnse School en 'vertaalde' een laatmiddeleeuws lofdicht op de Sint-Jan.

• Jan Sanders

over het werk aan de zogenoemde *Kroniek van Molius*. Sanders, werkzaam als hoofd inventarisatie in het Rijksarchief in Noord-Brabant, heeft ervaring met deze materie. Enkele jaren geleden werd de kroniek van de vijftiende-eeuwse Bossche stadssecretaris Peter van Os, mede dankzij zijn onderzoekswerk, uitgegeven.

Aanmelding en kosten

Bent u geïnteresseerd in deze studiemiddag, meldt u zich dan aan bij Drs. Aart Vos, Stadsarchief 's-Hertogenbosch, Postbus 12345, 5200 GZ 's-Hertogenbosch of stuur uw gegevens per computer naar: aavo@s-hertogenbosch.nl

De deelnamekosten voor deze studiemiddag bedragen € 3,50, te voldoen op de dag zelf in het Stadsarchief.

Aart Vos

Nieuws van de BAM

Archeologische Verwachtingskaart in september in de gemeenteraad

Zo rond de verschijningsdatum van dit onvolprezen blad komt er een collegevoorstel in de gemeenteraad aan de orde dat beoogt het archeologische erfgoed in onze stad beter en effectiever te beschermen.

Nog geen jaar geleden waren de gemoederen behoorlijk verhit rond de archeologische opgraving Keizershof, ter plaatse van de nieuwbouw van het stadskantoor. De vraag was toen of niet vooraf meer rekening gehouden had moeten worden met de daar aan te treffen archeologische resten? Handhaving ervan was op dat moment volstrekt onmogelijk in verband met de hoge kosten en het tijdsverlies wat dat met zich meebracht. De gemeenteraad heeft toen wel aangedrongen op het in kaart brengen van belangrijke archeologische sites waarmee in een eventuele toekomstige planvorming rekening moet worden gehouden.

De archeologische verwachtingskaart voldoet aan deze opdracht. Op deze kaart wordt in zes categorieën aangegeven wat de waarde van de betreffende plek is en op welke wijze daarmee omgegaan dient te worden. De hoogste waarde is die van archeologisch monument en de laagste waarde is die van een al eerder verstoord terrein waarin hoogstwaarschijnlijk geen archeologische zaken meer aanwezig zijn.

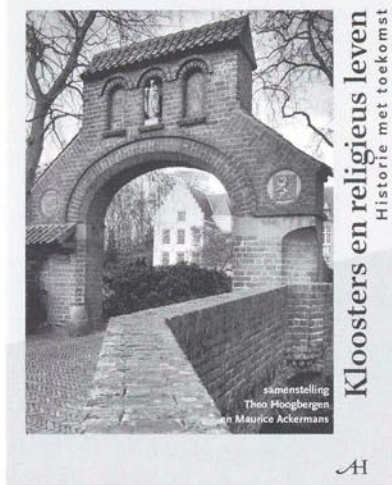
Deze verwachtingskaart heeft een juridische vertaling gekregen in een wijziging van de gemeentelijke monumentenverordening. Daarin zijn de juridische instrumenten opgenomen die de bescherming ook daadwerkelijk vorm geven. Zo zijn de archeologische monumenten apart genoemd, wordt het vergunningstelsel daarop van toepassing verklaard en wordt een ontheffingstelsel toegevoegd op grond waarvan onder bepaalde voorwaarden gegraven mag worden. Alles met het doel om het archeologische erfgoed beter te beschermen.

Wilt u meer informatie dan kunt u contact opnemen met de heer H. Janssen, gemeentelijk archeoloog of de heer J. Romeijn, beleidsmedewerker van de afdeling BAM

J. Romeijn, afdeling BAM

Nieuws van De Boschboom

- Op vrijdag 27 september organiseerde de Vereniging een congres over 'Kloosters en Religieus Leven'. Bij dit congres verscheen een rijk geïllustreerd boek van ruim 300 pagina's. Daarin beschrijven maar liefst negentien auteurs allerlei aspecten van het kloosterleven, vroeger en nu.

Tegelijkertijd doen een aantal auteurs voorstellen voor een nieuwe kloostercultuur in onze moderne tijd. De medewerking van abten, abdissen, priorinnen, gardianen, maar ook van (cultuur)historici en sociologen, garandeert een boek van hoge kwaliteit. Het boek is te koop bij de uitgever: Boekhandel Heinen.

- In april heeft wethouder Mevrouw J. Eugster de nieuwe sierlantaarns onthuld op de Rückertbrug (verbinding Van Berkelstraat-Jan de la Barlaan, de toegang tot de wijk De Muntel). Door toedoen van de vereniging zijn deze verdwenen sierlantaarns aan de hand van oude foto's door Nico Jurgens, destijds medewerker van de BAM, gedigitaliseerd tot bruikbare constructietekeningen. Essent Lichtservice Zuid heeft in samenwerking met de fabrikant Mastservice Nederland uit Druten de oorspronkelijke exemplaren nauwkeurig gereconstrueerd. Alle kosten zijn door de gemeente in het kader van *De Vestingwerken* betaald: een voorbeeld van eendrachtige samenwerking tussen een particuliere vereniging 'De Boschboom' en de gemeente. Het bestuur is zeer ingenomen met deze samenwerking.
- In het verenigingsgebouw 'De Slinger' heeft de wethouder daarna een boek over de Muntel in ontvangst genomen met een groot aantal bijdragen over de wijk, gebouwen, scholen, bewoners, de aanleg, de bouwplannen, de Rückertburg, de rivier de Aa, het kruithuis etc. Het boek is rijk geïllustreerd met foto's uit de 'oude doos', maar ook met tal van nieuwe opnamen. Intussen zijn er meer dan duizend exemplaren van het boek verkocht. Boekhandel en uitgeverij Heinen hebben met de fraaie uitgave over deze wijk velen aan zich verplicht.
- Op 31 augustus organiseerde de vereniging een middagexcursie naar Kasteel Ammersoy, een indrukwekkende waterburcht op de grens van Brabant en Gelderland.
- In november vindt traditiegetrouw het jaarlijkse historische diner plaats, dat dit jaar een heel bijzonder tintje zal krijgen. Nadere mededelingen volgen.
- Op 8 oktober houden René Bastiaanse, directeur van het Rijksarchief in Noord-Brabant in 's-Hertogenbosch en Jac. Bie-mans van het Stadsarchief voor de leden

een lezing over het archiefwezen, de toegankelijkheid voor het publiek en de mogelijkheden voor onderzoek.

- Het bestuur van 'De Boschboom' heeft besloten regelmatig in een aparte nieuwsbrief allerlei mededelingen te doen over activiteiten van de vereniging. Op dit moment is de tweede nieuwsbrief al bij de leden bezorgd.

Theo Hoogbergen, bestuurslid

Museumberichten

Bossche Stadsgezichten in Museum Slager

t/m zondag 27 oktober 2002

Niet alleen telgen van de beroemde Bossche familie Slager hebben vele bekende en minder bekende plekjes in deze stad geschilderd. Ook andere schilders – de meeste van hen werkzaam in de eerste helft van de twintigste eeuw – hebben hun geliefde stad 's-Hertogenbosch in beeld gebracht. Hun werken zijn doortrokken van sympathie en vakmanschap en tonen een verstild Den Bosch, een stad uit een voorgoed afgesloten verleden.

De nieuwe zomertentoonstelling in Museum Slager toont 's-Hertogenbosch vooral zoals de kunstenaars het graag zagen en zoals ook de honderdduizenden toeristen, die jaarlijks de Diezestad bezoeken, de stad graag zien. Het spreekt vanzelf dat de Sint-Janskathedraal vaak is afgebeeld. Maar ook stille, vergeten steegjes in de binnenstad, bruggen over het donkere water van de Binendieze, een drukke marktdag, nevel over het Bossche Broek inspireerden kunstenaars als Petrus Marinus Slager, Frans en Piet Slager, Carel Cordes en Herman Moerkerk. Kortom: de stad in duizend gedaanten.

Van de stadsgezichten uit de collecties van museum Slager en het Noordbrabants Museum is een uitgebreide selectie gemaakt die de bezoeker aangenaam zal verrassen. Met bekende maar ook vele vrijwel onbekende gezichten op de stad Den Bosch die wellicht gevoelens van weemoed en nostalgia zullen oproepen. De Bossche stadsgezichten komen opnieuw tot leven in Museum Slager, gelegen in een van de schitterendste delen van de Bossche binnenstad.

Museum Slager, Choorstraat 16, 's-Hertogenbosch.

Openingstijden: dinsdag t/m zondag van 14.00 uur tot 17.00 uur. Entree € 3,-.

Rick Vercauteren, Noordbrabants Museum